

Nyhedsbrevet #53

Passerons Sociological Reasoning

Den franske sociolog Jean-Claude Passerons bog *Le raisonnement sociologique* er for nylig blevet oversat til engelsk under titlen *Sociological Reasoning*. Det er sket på foranledning af den engelske sociolog og Bourdieu-ekspert Derek Robbins, som blandt andet har redigeret en stort firebinds samling med tekster af og om Bourdieu tilbage i 2000. De senere år har Robbins så fået forskningsmidler til at dykke dybere ned i Passerons arbejde, hvilket har resulteret i nogle interessante, men også lidt mystiske artikler. Som Derek påpeger i sit forord til *Sociological Reasoning*, er sagen jo den at Passeron - specielt udenfor Frankrigs grænser - mest er kendt for sit samarbejde med Bourdieu, der bl.a. resulterede i bøger som *Reproduction in education, society and culture*, *The Inheritors* og *The craft of sociology*. På et tidspunkt ophørte dette samarbejde og siden har Passerons arbejde tiltrukket sig mindre opmærksomhed. Selv om *Le raisonnement sociologique* f.eks. allerede blev udgivet på fransk i 1991 (og i sig selv indeholder en del tidligere publicerede artikler), så er det altså først i 2013 at den er blevet oversat til engelsk (og man finder stor set ingen af de artikler bogen indeholder eller andre af Passerons tekster i engelsk oversættelse).

Derfor har Robbins sat sig for at dykke dybere ned

i Passerons forfatterskab, dels for at blive klogere på det og dels for at finde årsagen til at samarbejdet mellem Bourdieu og Passeron ophørte. Det er på sin vis to meget forskellige formål, hvilket måske er årsagen til at Robbins artikler om emnet er lidt mystiske. Det har nemlig hele tiden et dobbelt formål: på den ene side at præsentere Passerons selvstændige bidrag for et engelsktalende publikum, som muligvis ikke kender Passeron fra andet end hans samarbejde med Bourdieu; på den anden side at synliggøre forskellen mellem de to forfatters tilgange og andre faktorer der kan have spillet ind på ophøret af deres samarbejde.

Det sidste af disse to formål kan i sig selv være ganske interessant: dels som en komparativ øvelse, der kan synliggøre de finere detaljer i Bourdieus position via en sammenligning med en sociolog, som ligger meget tæt på - og alligevel er forskellig fra - hans arbejde; dels som en socioanalyse af de sociale og intellektuelle konflikter, der har bidraget til at producere en af sociologiens helt store navne. Men det er samtidig en øvelse, der i sig selv indeholder en spænding, som måske repræsenterer forskellen mellem Passeron og Bourdieu ganske godt. For spørgsmålet er om årsagen til samarbejdets ophør skal findes rent internt i deres forskellige tilgange til sociologisk arbejde eller om også andre (mere praktiske og sociale) faktorer har spillet ind. Som Robbins præsenterer det - og ud fra hvad jeg selv har læst af Passeron - er Passerons arbejde præget af et meget stort fokus på de interne forskelle - af videnskabens interne argumenter og problematikker - mens Bourdieu nok i højere grad lagde vægt på sociale og praktiske faktorer. Denne forskel betyder så, at Robbins i sine analyser let kan komme til at tage parti for henholdsvis den ene eller den anden ved at lægge vægten på henholdsvis de videnskabsinterne argumenter og de praktiske grunde. Paradoksalt nok - i hvert for dem der kender Robbins fra hans mange års arbejde med Bour-

dieu – synes han at lægge hovedvægten på de videnskabsinterne forskelle.

I nogle af sine artikler beskriver Robbins godt nok en række sociale processer og forhold, der førte de to sammen og dannede baggrund for deres fælles arbejde, men det bliver ikke tydeligt, hvad der førte til samarbejdets ophør (og om der var tale om et brud eller bare at de gik hver sin vej). Med Bourdieuske briller kunne man måske læse Robbins analyse således, at der var så stor lighed mellem Bourdieus og Passerons sociale baggrund og deres livsbaner generelt og mere specifikt indenfor det socialvidenskabelige felt, at det eneste der synes at kunne forklare ophøret i deres samarbejde var forskelle i deres videnskabelige synspunkter. Store dele af Robbins analyser kan egentlig godt læses på den måde, men sådan udtrykker han det ikke – måske fordi det ville implicere, at Passerons standpunkt (om at lægge vægten mere på de interne argumenter) kun var rigtigt under bestemte sociale betingelser. Derfor skriver Robbins – der beskriver hvordan han overfor Passeron og hans kollegaer har præsenteret sig som Bourdieusianer – på en måde, der synes meget lidt informeret af Bourdieu. Det skinner tydeligt igennem i hans introduktion til *Sociological Reasoning*, at han er meget taknemmelig overfor Passeron, der har taget imod ham og haft flere samtaler med ham om emnet. Og taknemmeligheden synes så at blive gengældt ved at Robbins bruger indledningen til systematisk at forsøge at identificere de videnskabelige forskelle mellem Bourdieu og Passeron, der førte til ophøret i deres samarbejde.

Spørgsmålet er så om Robbins måde at udvise sin taknemmelighed på faktisk er gavnlig for Passeron. Hans mere end 60 sider lange introduktion til *Sociological Reasoning* er en meget detaljeret og hypersensitiv analyse af, hvad der adskiller Passeron fra Bourdieu med hensyn til intellektuelt indhold. Her er vi til tider helt nede i de mindste detaljer og små antydninger af markeringer af forskelle. Man kan sige, at Robbins i høj grad er nødt til at indlæse forskelsmarkeringerne i Passerons tekster, fordi de ikke altid er særlig eksplicite. Det er sådan set interessant læsning, hvis man har tiden og lyst til at fordybe sig i denne debat, men samtidig må man konstatere, at forskellen mellem de to ikke altid står helt klar. Passerons arbejde har en helt anden karakter, beskæftiger sig med andre ting og griber dem an på en anden måde end Bourdieu. Men om dette

nødvendigvis indebærer en principiel forskel, der nødvendigvis måtte føre til et brud mellem de to, er måske mere tvivlsomt. Eller, måske mere relevant, om denne forskel er så stor at folk der drager inspiration fra Bourdieu nødvendigvis må afvise det Passeron laver som problematisk eller irrelevant (og omvendt). Det Robbins introduktion gør godt er at vise (selv de mindste) forskelle i videnskabelig positioner mellem Bourdieu og Passeron. Men det den ikke gør, er at introducere til Passerons arbejde – som jo i meget høj grad er ukendt i den engelsktalende verden – på dets egne præmisser. Vi får sindrige analyser af, hvordan Passerons argumenter kan ses som en implicit polemik med Bourdieu, men vi får næsten ingen introduktion til hvad Passerons argumenter egentlig er og hvilken kontekst de er blevet til i. Robbins introduktion fastholder derfor Passeron i positionen som ”ham der arbejdede sammen med Bourdieu og så holdt op med det” og Bourdieu bliver i Robbins introduktion nærmest den eneste kontekst for Passerons arbejde. Men når man så begynder at læse Passeron selv bliver det tydeligt, at Bourdieu langt fra var den primære antagonist. Tværtimod giver bogens undertitel – *a non-Popperian Space of Argumentation* – et hint om, at Passerons arbejde handler om noget helt andet end at kritisere Bourdieu. Den handler om sociologiens historiske grundlag og det problematiske ved at bruge Poppers falsifikationisme som legitimering for sociologiens videnskabelige karakter. I den forstand ville en sammenligning med Norbert Elias – der også skrev om sociologiens relation til historien og om Popper – måske have været mere interessant. Det er muligt, at der visse steder ligger en implicit kritik af Bourdieu, men andre steder kan Passerons arbejde lige så godt ses som løbende parallelt med Bourdieus argumenter omend formuleret på en anden måde. Desværre skriver Passeron både meget polemisk, uden specielt mange referencer og uden at tydeliggøre, hvem han præcis diskuterer med. Netop derfor kunne man godt have ønsket sig en introduktion til bogen, der havde brugt mere energi på at præsentere Passerons arbejde i sig selv end dets mere eller mindre tydelige relation til Bourdieus arbejde. Og det kunne have været rigtig interessant at få lidt mere viden om, hvilken betydning bogen har haft, hvordan den er blevet modtaget og hvilke debatter den har bidraget til.

Men alt dette altså bare for at nævne at bogen nu

findes i en engelsk udgave for dem der skulle have lyst til at læse den.

-ja

PS: franskkyndige kan nyde denne herlige lille, meget tidstypiske og tres, tres fransais film fra omkring 1970, hvor en ung Bourdieu og en ung Passeron diskuterer sociologi – bemærk den indledende underlægningsmusik, der ikke lader en gyserfilm meget efter. Dette er alvor!

<http://www.youtube.com/watch?v=3PISYZCFP58>

Bourdieuiske perspektiver på klasse

Christian Sandbjerg Hansen har redigeret en ny antologi på Hexis' forlag med titlen *Socialt rum, symbolsk magt – Bourdieuiske perspektiver på klasse*. Fra bogens bagsidetekst:

“Efter at have været udgrænset fra både samfundsvidenskabelig og offentlig debat synes klasse-spørgsmål at være på vej tilbage som referenceramme og samfundsmæssig grundforståelse. Den franske sociolog Pierre Bourdieus gentænkning og bearbejdning af klasse som begreb og spørgsmål udgør et kraftfuldt reservoir af intellektuelle redskaber til at tænke, stille og undersøge spørgsmål, der specifikt og direkte adresserer klasse, men som også mere alment og indirekte stiller spørgsmål med afsæt i en ontologi, der forstår den sociale verden som struktureret og hierarkisk og samtidig tildeler de symbolske systemer en selvstændighed og en særskilt analytisk interesse. Denne antologi introducerer derfor Bourdieus gentænkning af klassespørgsmålene og viser dens teoretiske tyngde og forskningsmæssige frugtbarhed gennem konkrete, empiriske analyser af aktuelle, danske klasse-forhold.”

Socialt rum, symbolsk magt – Bourdieuiske perspektiver på klasse rummer artikler af Bourdieu, Loïc Wacquant, Stine Thiedemann Faber, Annick Prieur, Lennart Rosenlund, Jakob Skjøtt-Larsen, Christoph Houman Ellersgaard, Gitte Sommer Harris, Sune Jon Hansen, Stefan Andrade og redaktøren selv. Bogen kan købes på Hexis' hjemmeside:

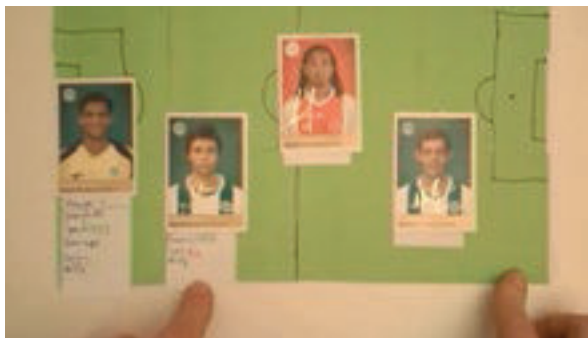
<http://www.hexis.dk/bog-8.html>

Sociologi på youtube

Som gamle latinstudenter, oldtidskyndige og citatsamlere ved, orienterede kejser Julius Cæsar senatet i Rom om sin sejr i slaget ved Zela år 47 f.v.t. med de lakoniske ord: *veni, vidi, vici* – “jeg kom, jeg så, jeg sejrede”. I et auditorium på Københavns Universitet bemærkede jeg engang, hvordan nogen – formentlig en meget træt latin- eller historiestuderende – havde ridset en fiffig parafrase på Cæsars rapport i bordet foran mig: *veni, audi, dormi* – “jeg kom, jeg hørte, jeg sov”. Og man ved det jo godt: den klassiske forelæsning er ikke *nødvendigvis* den mest inspirerende og pædagogiske undervisningsform. Så er der heldigvis andre måder at formidle stoffet på, også hard-core sociologisk teori, tjek fx disse to youtube-videoer, den første et forsøg på at forklare Bourdieus feltteori med en blanding af fodboldmetaforer og Jørgen Clevinsk klippekliste:

<http://www.youtube.com/watch?v=7FXPnkWSCyE>

-den anden en original rap med Giddens, Bourdieu og allestedsnærværende Henrik Dahl:

<http://www.youtube.com/watch?v=ygx18SiJ97g>

